52491/P

[P]

VATER

τ

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30364024

DISSERTATIO ANATOMICO-PATHOLOGICA

QVA

VTERVS GRAVIDVS

PHYSIOLOGICE ET PATHOLOGICE

CONSIDERATVS

EXPOSITA SIMVL

EIVS STRVCTVRA SINVOSA

ET ORIFICIORVM MENSES ET LOCHIA

FVNDENTIVM FABRICA

SISTITVR

AVCTORE

ABRAHAMO VATERO

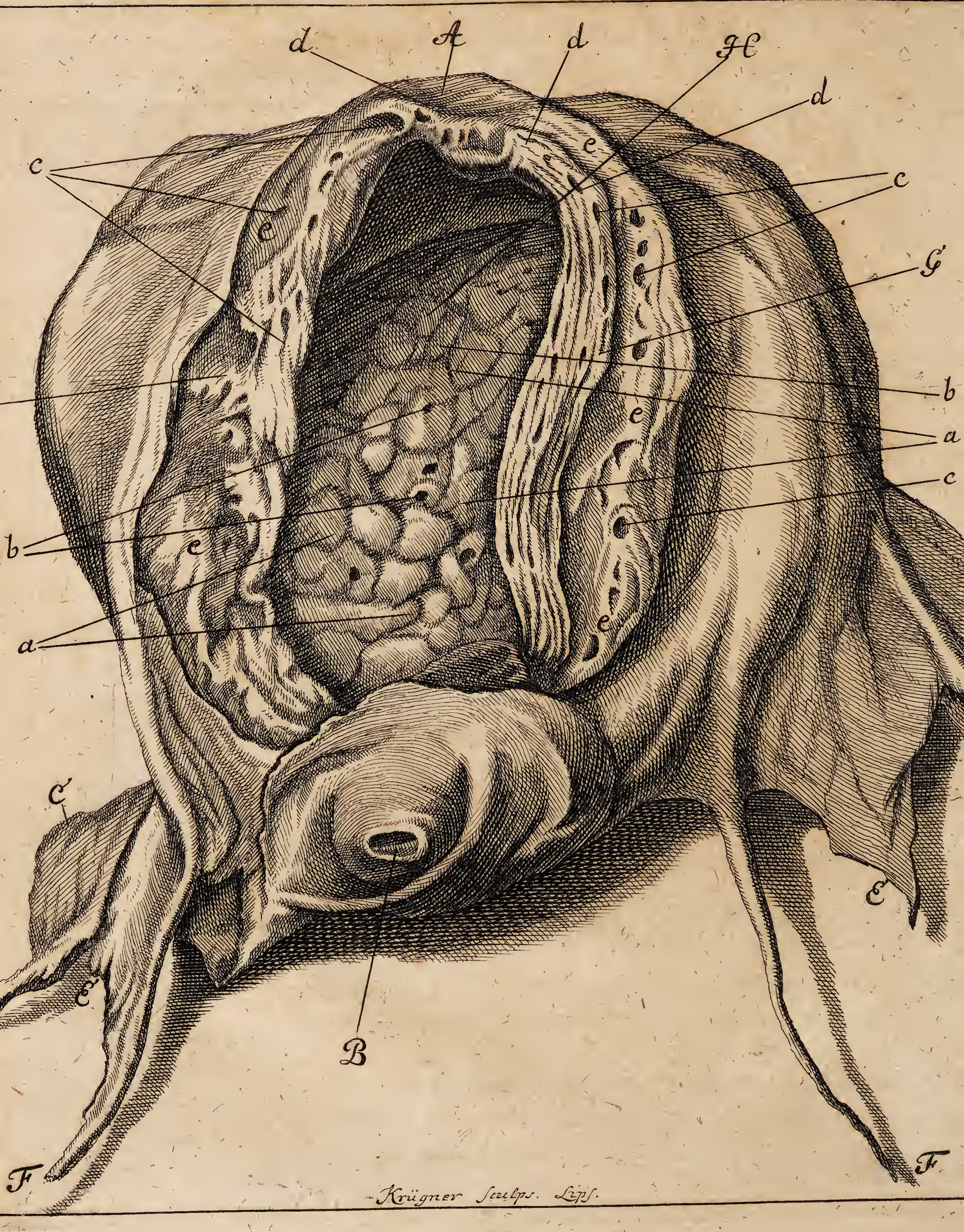
PHIL. ET MED. DOCT. ET PROF. PVBL. ANAT. ET
BOTAN. SVBSTIT. VT ET SOCIET. IMPER. NAT.
CVRIOS. ET REG. BRITANN. SOCIO.

CVM FIGVRA AENEA.

WITTENBERGAE, APVD VIDVAM GERDESIAM.

M DCC XXV.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

A
B
C
d
H
G
E
F
a
b
c
e
Krügner ſculpſ. Lipſ.

EXPLICATIO FIGVRAE

Exhibetur hac Figura Vterus a VI. Menſibus grauidus, per Medium iuxta Longitudinem apertus.

A. Vteri Fundus.
B. Orificium uteri internum.
C. Ouaria.
D. Tubæ Fallopianae.
E. Ligamenta lata.
F. Ligamenta rotunda.
G. Labia uteri, iuxta longitudinem aperti, ut ſubſtantia eius ſinuoſa, et cavitas interna in conſpectum prodeat.
H. Cavitas uteri, in cuius ſuperficie orificia, ſeu cryptae anfractuoſae et cauernoſae, ſub membrana interna oblique hiantes conſpiciuntur.

a. Tubercula ſuperficiem internam inaequalem exhibentia, a flatu, in uaſa immiſſo, per cryptas illas anfractuoſas et valvuloſas in cavum uteri penetrante, et hoc ipſo membranam internam expandente, elevata.
b. Orificia, ſub membrana uteri interna oblique hiantia, ſeu potius cryptae anfractuoſae, atque ob ualuulas membranoſas, alternatim ſibi oppoſitas, intus cauernoſae et celluloſae, quae flatum, in vaſa uterina et Sinus in margine uteri diſſecti apertos immiſſum, in uteri cauum transmittunt, eundemque per haec orificia inflatum, per totam uteri ſubſtantiam ſinuoſam ad truncos usque vaſorum reducunt.
c. Sinus in margine uteri diſſecti aperti, lamellatim quaſi ſibi impoſiti, et fibris carneis in faſciculos collectis & membranulis d. colligati, omnes inter ſe communicantes.
d. Funiculi fibroſi et membranulae ſinus colligantes.
e. Sinus maximus in ſuperficie externa ſectione apertus, Calamo Scriptorio amplior, in quo copioſa foramina, inter ſe et cum ſinubus lateralibus communicantia, et faſciculis carnoſis ac membranis a ſe invicem diſtincta, oculis patent.

ILLVSTRISSIMO
S. R. I. COMITI
ERNESTO
CHRISTOPHORO
DE MANTEVFFEL
GVBERNATORI NOWODWORIENSI
KERSTINI, KRVCKENBECKII, GANDALINI, SVMMINI
SLAWICKAVIÆ, GARDOWIZII, GENSDORFII
ROCHWIZII, RELIQVA
DYNASTAE
POTENTISSIMO POLONIARVM REGI
A SVMMIS STATVS ET SANCTIORIBVS
CONSILIIS
ORDINIS POLONICI AQVILAE ALBAE
EQVITI

DOMINO MEO GRATIOSISSIMO

COMES ILLVSTRISSIME
DOMINE GRATIOSISSIME

Maecenatem, Divi Imperatoris Auguſti familiarem atque conſiliorum moderatorem, et elegantiſſime doctum, et doctorum hominum Patronum extitiſſe, tantaque in illos beneuolentia ac beneficentia uſum eſſe, ut ab illo omnes literarum Fautores Maecenates hodie audiant, neminem latet. In TVA, COMES GRATIOSISSIME, PERSONA ILLVSTRISSIMA Alterum Maecenatem, ſummumque literarum Statorem Muſae Saxonicae uenerantur, QVI inter **AUGUSTI** noſtri Supremos Status Miniſtros eluces, IPSE omne Studiorum elegantiorum genus animo TVO complecteris uaſtiſſimo, atque literas earundemque cultores Praeſidio validiſſimo tueris. Quid ita mirum, quod omnes ad ILLV-

STRISSIMAM TVAM EXCELLENTIAM catervatim aduolare, TIBIQVE hoſtias, Diis Tutelaribus debitas, certatim immolare, uideamus? Hos inter ego, clientum TVORVM infimus, at cultu et ueneratione nequaquam poſtremus, ad ILLVSTRISSIMAM TVAM PERSONAM appropinquare, et NOMINI TVO SPLENDIDIDISSIMO leuiſſimam hanc opellam dicare audeo. Aſpicias eam, precor, COMES INDVLGENTISSIME, uultu clementi, TVOQVE Patrocinio Gratioſiſſimo bees illius auctorem, qui ad urnam usque perſeuerabit

ILLVSTRISSIMAE
EXCELLENTIAE TVAE

Vitembergae d. 22. Mart. M DCC XXV.

deuotiſſimus ſubiectiſſimusque
ABRAHAMVS VATER, D. ET P. P.

Q. D. B. V.

PROOEMIVM.

Vterus Foemininus ob ſtructuram ſuam elegantiſſimam, artificioſiſſimamque, ac omnibus numeris perfectam, tanto tamque ſtupendo, quale eſt illud generationis, negotio peragendo aptam, ab omni tempore admirationem naturae myſtarum in ſe conuertit, eorumque diligentiam, in fabrica ipſius examinanda, excitauit. Hic enim, uti foetui, in ouulo concepto, ac ad ſinum Ejus, per tubam Fallopianam delato, per integros novem menſes, domicilium ac alimentum praebere debet, ita uaſis ſanguiferis inſignioribus a ſpermaticis, hypogaſtricis et haemorrhoidalibus, ſpeciali ratione diſpoſitis ſtipatur, quorum beneficio idem tempore ingrauidationis, ad nutrimentum foetui contento ſufficiens praebendum, u-

berrimo ſanguinis affluxu irrigatur. Vaſa quippe ſpermatica utriusque lateris, poſtquam ouariis ouulisque in iis contentis proſpexerunt, truncis ſuis per ligamenta lata ad ipſum Vteri fundum penetrando, inter ſe non tantum, ſed etiam cum reliquis, innumeris anaſtomoſibus junguntur, uterique ſubſtantiam ductu ſerpentino perreptando, uarie inter ſe complicata et contorta, eandem fungoſam atque ſinuoſam reddunt, unde Vterus transuerſim ſectus innumerabilia foramina monſtrat, uti uidere eſt apud *Regnerum de Graaf de mulier. org. generat. inſeruient.* ac *Suammerdammium, Vteri muliebr. Fabr.* Situs hic uaſorum uterinorum tortuoſus, ac multiplex oſculorum conjunctio, nec non ualuularum in uenis, ſeu ſinubus potius uenoſis defectus praecipua cauſa eſt, quod in foeminis humanis, pu-

bertatem adeptis, ſanguis in anfractibus iſtis ſibi continuo occurrens, ac propterea in tranſitu ſuo retardatus, aucta turgeſcentia atque preſſione ſanguinis, per ſtata ejusmodi tempora, phaſibus lunae reſpondentia, uerſus Vteri et Vaginae cauum erumpat, quem menſtruum fluxum et tributum lunare uocamus, cuius cauſas mechanicas pluribus expoſuit *Celeberr.* FREIND *in Emmenologia eleganter conſcripta.* Merito enim cum Illo, ſanguinem menſtruum tam per Vteri, quam per Vaginae uaſa, effluere iudicamus, quia eadem eſt partium iſtarum textura, eademque uaſorum conformatio. Vberius tamen ex uterinis effluere, quam ex uaginae uaſis, ratio ſuadet, quia longe plura ad Vterum excurrunt, quam ad Vaginam, et oſcula quoque, pro lochiorum fluxu patentia, in interna Vteri ſuperficie hiant,

uti ex interius dicendis clarius conſtabit. Non obſtant exempla foeminarum, durante fluxu menſium extinctarum, in quibus ſolus pudoris ſinus ſanguine perfuſus atque menſtruo tinctus, Vtero interius ſicco atque arcte conniuente, repertus fuit, qualia exempla e CAROLO PISONE atque BOHNIO, propriaque experientia annotata obſeruauit *Nob.* DN. a BERGER *in Phyſiol. L. I. Cap. XX.* quia contraria exempla ab aliis annotata ſunt, quale habet *Celeberr.* MORGAGNI *Aduerſ. Anatom. I. Tab. III.* qua uterum uirginis, fluente adhuc menſtruo fluxu, ex capitis ictu mortuae, delineat, cuius fundus maculas aut ſtigmata copioſiſſima monſtrauit, uid. *Idem Aduerſ. IV. Animaduerſ. XXVII. p. 48.* Nullum ergo dubium eſt, naturam in eo uariare, et

quan-

quanquam ordinario ſanguis per uteri uaſa effluat, interdum tamen per uaginae uaſa exitum quaerat, quod inprimis in praegnantibus, quae durante Ingrauidatione, abortu tamen non ſubſequente, quandoque menſtruatae ſunt, fieri iudicat laudatus FREIND. *l. c.* quia alias, ſi iſte ex uterinis proueniret, abortum ſequi neceſſe foret. Regulariter tamen menſes in grauidis ſubſiſtunt, quia tunc chylus ſanguinis in foetus nutrimentum cedit, donec hoc in lucem edito, ſanguis in uteri ſubſtantia ſtagnans, per orificia, a placenta uterina derelicta, et in toto quoque uteri ambitu patentia effluat, quae purgatio, partum ſequens, Lochiorum fluxus appellatur. Horum orificiorum, in interna uteri peripheria hiantium ſtructura, ac uteri ipſius ſubſtantia ſinuoſo-uaſculoſa, ad intelligendam placentae cum utero connexionem, et fluxus

liorumque affectuum, uteri cauſa in ſexu ſequiori contingentium, rationem explicandam multum lucis affert. Haec tamen omnia in Vtero ingrauidato clarius ob oculos ponuntur, quia uteri ſubſtantia, eo tempore, a ſanguine largius affluente diſtenditur, ac orificia iſta patentiora redduntur. Quoniam igitur ante aliquod tempus oblata nobis fuit occaſio, in ſectione foeminae a VI. menſibus grauidae, ſtructuram uteri ingrauidati ſingularem explorandi, hanc in praeſenti orbi erudito exponere, eiusque ductu de Abortu, Partu difficili, aliisque parturientium affectibus agere decreuimus. Haec ut clarius pateſcant, uterum illum in fronte huius tractationis delineatum, exhibere uoluimus, in quo ſubſtantia ſinuoſo-uaſculoſa et cryptae anfractuoſae atque celluloſae, in interna uteri ſuperficie patentes, conſpectui exhibentur. Faxit Deus T.O.M. ut hoc cedat in ſui honorem ac proximi ſalutem.

TRACTATIO PHYSIOLOGICA.

Theſ. I.

Differentia uteri grauidi a non grauido.

Uterus humanus in Virginibus et extra grauiditatis ſtatum mole exiguus, contractus, denſus ac muſculoſus, atque anguſtiſſima cauitate donatus eſt, quae in Virginibus tanta uix eſt, ut fabam capere queat. Merito igitur pro naturae miraculo habetur, illum, conceptione fa-

ɛta, in tantam ſucceſſiue molem, ſine ſubſtantiae ipſius imminutione extendi poſſe, ut tandem foetum ſat magnum, interdum duplicem aut multiplicem, una cum omnibus integumentis, placenta ac liquoribus ambientibus, in ſinu ſuo continere queat. Imo admiratione magis dignum eſt, ſubſtantiam uteri ualidiſſimam muſculoſam, preſſioni ouuli intus contenti minutiſſimi tenerrimique cedere, et ab hoc ad tantam usque dilatationem urgeri poſſe, cum potius ratio ſuadeat, illud a ualida fibrarum uteri conſtrictione comprimi, foetumque in eo contentum tenerrimum in primo quaſi ortu extingui debere, ex quo ſane inexhauſtam Supremi Creatoris ſapientiam cognoſcere licet. Fit uero iſta Vteri expanſio non tam ob ouuli intus turgeſcentis fortitudinem, quam ob uaſorum uterinorum, ab humoribus largius eo confluentibus, repletionem, unde fibrae eius ſenſim diducuntur, ut ouulo creſcenti ſpatium ſe expandendi detur, eodem plane modo, ac exigua puris particula in muſculoſis et aliis mollioribus partibus occluſa, partes illas in inſignem tumorem eleuare ualet, quamuis inter illius presſionem ac muſculoſarum fibrarum reſiſtentiam nulla detur proportio. Dependent hinc alterationes inſignes poſt conceptionem contingentes, in toto corpore ob conſenſum neruorum excitatae. Eaque

que uaſorum uterinorum copia atque capacitas efficit, quod uteri craſſities in enormi iſta expanſione non imminuatur, ſed eadem maneat, ſaltem quod ſubſtantia ipſius ſolidior in ſtatu ingrauidationis a uaſis dilatatis fiat magis fungoſa.

Theſ. II.

Obtinuit uterus, uti in prooemio annotauimus, vaſa copioſisſima a ſpermaticis ac hypogaſtricis et haemorrhoidalibus accedentia, omnia per ramulos interiectos communicantia, ac multiplici anaſtomoſi iuncta, per quae tanquam per tot riuulos, ſanguine ad uterum confluente, tota ipſius ſubſtantia inundatur. Vaſa iſta ſubſtantiae uteri muſculoſae intertexta, non rectum curſum obſeruant, ſed ductu maxime tortuoſo ac ſerpentino diſponuntur, quia alias in uteri expanſione neceſſario comprimerentur et anguſtiora redderentur, aut plane diſſilirent, niſi ambagibus iſtis circumducta eſſent, judice *Freind l. c.* Hic ipſe ſitus anfractuoſus atque tortuoſus, et multiplex anaſtomoſis uaſorum iſtorum facit, ut illa una cum utero, ſine ſubſtantiae ac canalium imminutione, tantope-

Subſtantia eius ſinuoſa et celluloſa.

re extendi, ac ſanguinem copioſius affluentem recipere ac ſuſtinere queant. Quoniam uero, diductis a ſe inuicem uaſorum ramificationibus, ubiuis ſubſtantiae muſculoſae intertextis, fibrae muſculares et iisdem cohaerentes ramuli uaſorum communicantes a ſe inuicem diſcedunt, fieri aliter non poteſt, quam ut hoc ipſo ſubſtantia uteri denſior in fungoſam, ſinuoſam atque celluloſam mutetur. Ita *Fantonus Anat. Corp. human. Diſſ. X. de Vtero grauido, fungoſa* inquit, *textura ejus apparet ceu multis quaſi cauernulis, quaſi lienaribus cellulis intercepta, quae inuicem ut in liene communicare uidentur.* Idemque a *Littrio* obſeruatum ſequentibus uerbis docet: *Cum uterum mulieris, quae a menſibus octo foetum geſtabat, celeberrimus Littre examinaret, multitudinem cellularum inuenit, quarum rotunda aut oualis figura erat, diuerſaque magnitudo.* Cellulae iſtae a faſciculis atque funiculis muſculoſis ipſius ſubſtantiae uterinae, ſinus uaſculoſos colligantibus, et ab ipſis uaſorum tunicis, inter ramificationes atque anaſtomoſes eorum interiectis, efformantur, uti in figura noſtra clarius ob oculos ponitur.

Theſ.

Theſ. III.

Dum ita Vterus grauidus, a ſanguine intus in ſinubus uaſculoſis turgeſcente, ſenſim dilatatur, hoc ipſo non tantum ſubſtantia eius denſa laxior redditur, ſed ipſa quoque orificia extremitatum uaſculoſarum in cauo eius patentia, ac ſub membrana uteri interna oblique hiantia, ſimul diducuntur magisque aperiuntur. In haec, extremitates uaſculoſae externae ouuli membranae chorii, ſucceſſiue explicatae, ſe inſinuant, et nutrimentum ex utero hauſtum ad foetum ducunt, eodem plane modo, ac radices plantarum in terra reſoluta ac fiſtuloſa hinc inde ſerpunt, et ſuccum alibilem hauriunt. Orificia iſta non recta via membranam uteri internam perforant, ſed oblique ſub illa hiant, uti ex figura noſtra patet, et tortuoſo atque anfractuoſo ductu circumducuntur, ac intus membranulis replicatis, ſibi oppoſitis, impedita, ualuuloſa et celluloſa apparent, et cryptas cauernoſas exhibent. Ea tamen flatum, per uaſa uterina immiſſum, ad cauum uteri libere transmittunt, eundemque per haec inflatum, uerſus ſinus uaſculoſos, per totam uteri ſub-

Cryptarum in interna uteri ſuperficie, ſtructura anfractuoſa et ualuuloſa.

ſubſtantiam, omneſque eius dimenſiones, ad ipſos uaſorum truncos reducunt. Cryptae iſtae diuerſae magnitudinis quidem, ſat inſignes tamen in utero noſtro deprehenduntur, ita ut tubulum ſat magnum iisdem adaptatum recipiant, ultimis autem geſtationis menſibus, utero amplius extenſo neceſſario maiora euadunt, atque obſeruante *celebratiſſimo Morgagni Aduerſar. Anat. IV. Animaduerſ. XXVI. p.* 48. in puerpera eo in loco, quo placenta adhuc cohaeſit, ea magnitudine fuerunt, ut in maxima earum apex minimi digiti nullo negotio immitti potuerit, ubi uero placenta in partu ſeparata, valde imminuta fuerunt.

Theſ. IV.

Communicationis placentae cum uteri cryptis, ac ſecretionis nutrimenti ratio.

Ex hoc ergo apparet, communicationem nutrimenti materni non fieri, per oſcula uaſorum placentae, cum orificiis ultimarum arteriolarum uterinarum commiſſa, uti alias ſecretiones in corpore noſtro peraguntur, in quo tubuli ſecretorii cum extremis arteriolarum coniunguntur, aut potius ex iis productis generantur. In Vtero enim grauido

uido nullae tales extremitates apparent, ſed uaſa omnia in ſinus atque cellulas degenerant, cum quibus cryptae uerſus cauum uteri ſpectantes, immediate communicant. In has ergo fibrae chorii externae explicatae penetrantes, ſanguini in cryptis et ſinubus degenti immerguntur, ſuccumque nutritium ex eo abſorbent. Paradoxum hoc certe multis uidebitur, quia hoc legibus ſecretionum in corpore noſtro peractarum contrarium apparet, quod ſi tamen uterum grauidum et communicationem cryptarum cum ſinubus attentius conſideremus, manifeſtum eſt, negotium iſtud aliter peragi non poſſe. Confirmat id quoque placentae ad maturitatem deductae inſpectio, cuius ſubſtantia quidem nullatenus glanduloſa, ſed mere uaſculoſa eſt, uti dudum euictum a *Celeberrimo Ruyſchio*, fungoſa tamen et in lobos, per interiectos ſulcos, diuiſa apparet, ac Eodem obſeruante, exterior eius facies, qua ad uterum ſpectat, obducitur portione tunicae chorii uilloſa, cum extremitatibus uaſorum placentae ſuccoſis, communicante, qua ſuccus nutritius ex utero abſorptus in uenas placentae deriuatur, quemadmodum a tunica uilloſa chylus ex inteſtinis hauſtus ad uaſa lactea ducitur. *Vid. Theſ. Anat. V. N. XLI. p.* 16. Eaque coniunctio placentae cum utero requiritur, ut ea poſt partum tanto facilius ſeparari

ri queat, quae ſeparatio multo difficilior foret, ſi concretio cum utero, per uaſorum minimorum eiusdem et placentae mutuam inoſculationem, facta eſſet.

Theſ. V.

Quare cryptae iſtae in toto internae uteri cauitatis ambitu reperiantur.

Dubium ſaltem unicum expediendum reſtat, quare in tota interna uteri ſuperficie, cryptae tales peruiae et patentes reperiantur, cum tamen placenta humana unicum tantum locum occupet. Iſtae quidem aliis in locis rariores atque anguſtiores deprehenduntur, nihiloſecius tamen patulae ſunt, ac flatu per uaſa immiſſo aperiuntur, aeremque pariter, tubulo per ipſas inflatum, ubiuis ad ſinus reducunt, adeoque cum ſinubus aeque, ac reliquae, quibus placenta cohaeret, communicant. Probabile itaque uidetur, his ipſis quoque fibras ex peripheria chorii productas inſinuari, pro firmiori foetus in uteri ambitu firmatione. Rationi enim minime conſentaneum eſt, illa orificia patentia nihil recipere, quia alias ſanguis ex iis neceſſario effunderetur. Iſta etiam orificia in tota uteri, poſt partum inuerſi, periphe-

peripheria, patentia ac ſanguinem fundentia uidit ac delineauit laudatus *Ruyſchius Obſ. Anat. Chirurg. X. Fig.* 12. Totam enim internam uteri ſuperficiem his cryptis donatam eſſe oportebat, ut quocunque in loco ouulum ſimplex, uel multiplex, radices ſuas in eius ſubſtantiam, pro formanda placenta inſinuare poſſet. Fortaſſis etiam per has ſuccus iſte gelatinoſus, e ſanguine uterino abſorbtus, ad amnium affertur, quia alias de huius origine & uiis hactenus nihil certi conſtat: De hoc tamen nihil decernere nunc uolumus, antequam per experimenta de eo confirmati ſimus.

Theſ. VI.

Ita ergo Foetus cum utero connexus tamdiu alimentum ſuum ex eo capit, donec ſufficienter nutritus atque perfectus, deſtinato partus tempore, fortioribus ſuis motibus, liberiorem aërem appetat, et ad exitum tendat, fractisque repagulis per uias genitales ad exteriora prorumpat. Tunc quoque placenta, iuuante inprimis uteri, ad reſtitutionem in priſtinum ac conſtrictionem naturalem tendentis, motu periſtaltico, a cryptis iſtis cauernoſis liberata, *Partus eiusque conſequentia.*

partum ſecundum conſtituit, quae propterea ſecundinarum nomen obtinuit. Fieri tamen aliter nequit, quam ut orificia iſta, poſt placentae ſeparationem, ſanguinem fundant, qui conſtrictione uteri per has uias exprimitur, ac fluxum lochiorum, neceſſarium partus conſequens, efficit. Ad hunc moderandum, factae haud dubie ſunt ualuulae iſtae membranoſae, in cryptis anfractuoſis et celluloſis replicatae et expanſae, quae, utero ſubſidente, ſimul contrahuntur, & ſic effuſionem ſubitaneam & nimiam purpurae uitalis impediunt. Quando demum uterus, conſtrictione ſubſtantiae muſculoſae, ſinubus uaſculoſis interiectae, magis comprimitur, ſinus atque cryptae internae anguſtiores redduntur, tunc nil praeter ſeroſam colluuiem, loturae carnium ſimilem, transmittunt. Tempus, quo uterus ad priſtinam magnitudinem redigitur, uariat omnino, prout tonus eius robuſtior aut debilior, ſanguis in ſinubus craſſior uel tenuior, fluxusque Lochiorum largior uel parcior eſt. Quamuis enim *Graafius* ſedecim circiter dierum ſpatio ad priſtinam fere magnitudinem eundem redire exiſtimauerit, *Deuenterium* tamen octauo uel nono poſt partum die, et *Riolanum* poſt uiginti quatuor horas hoc ipſum reperiſſe docet *Morgagni l. c.* Expoſita ita uteri grauidi diſpoſitione, ſinuumque uterinorum & cryptarum inter-

narum

narum conformatione, facilior nunc pater uia, ad affectuum, uteri grauidi cauſa foeminis contingentium, expoſitionem. Sequitur ergo nunc

PARS ALTERA

TRACTATIO PATHOLOGICA DE AFFECTIBVS PARTVRIENTIVM

Theſ. I.

Foetui humano perficiendo, integri quidem nouem menſes deſtinati ſunt, quibus demum in utero peractis, idem partu naturali in lucem editur. Hic ipſe tamen ob uarias admodum cauſas *Abortus.*

ſas praepropere e ſede ſua exturbatur, ac partu praematuro, ante ſui perfectionem, frequentiſſime ex utero expellitur, quae actio Abortio, et Foetus immaturus Abortus vocari ſolet. Spatium hic non permittit, omnia illa enarrare, quae abortum concitare ſolent, quoniam innumera ſunt, quae id ipſum praeſtare ualent. Quoniam tamen abortus, aeque ac partus naturalis, ab uteri, ad foetus ipſi moleſti, expulſionem ſtimulati, motu conſtrictorio dependet, hinc omnia illa, quae intempeſtiuam placentae ab utero ſeparationem, foetusque uerſus orificium internum decubitum afficiunt, inter abortus cauſas referenda ſunt. Culpa quandoque eſt matris, quandoque foetus, interdum utriusque; non raro tamen, ambobus ſaluis, iniuriae tantum externae, quocunque modo uterum aut foetum incluſum laedentes, eundem effectum edunt. Vterus ipſe gravidus accuſandus eſt, quando idem ob ſubſtantiam nimis ſtrictam, extenſionem ſufficientem auerſatur, quod iam tum ſuo tempore obſeruauit *Hippocrates noſter L. V. aph.* 44. *Quibuscunque*, inquiens, *extenuationis ſumma ſunt omnia, abortiunt, priusquam habitiores fiant.* Extenſionem eius impedire quoque poſſunt cicatrices, a laeſione in partu antecedente, inductae, aut tumores in ipſo utero uel in uicinia ſiti. *Bonetus l. c.* refert

refert exemplum foeminae, quae ob calculum grandiorem in rene dextro, ſiniſtro plane conſumto, quatuordecies utero geſtans, toties quoque octauo uel nono menſe abortum paſſa eſt. Interdum in culpa ſunt molae aut particulae placentae utero cohaerentes, ipſumque tunc temporis ſtimulantes. Obſeruat. *Regnerus de Graaf*, *docente Boneto ſepulcreto L. III. Sect. XXXVIII. Obſ. I.* §. 12. ſe Foeminas a partus tempore quartam abortionem patientes, per placentarum expulſionem felici cum ſucceſſu, duorum uel trium dierum ſpatio priſtinae ſanitati reſtituiſſe. In hoc caſu nihil efficimus medicamentis adſtringentibus ad praecautionem uſitatis, potius utiliter hoc ipſo monemur, ut foeminas abortum paſſas, remediis pellentibus temperatis atque uterum purificantibus, contra abortum nouum muniamus, antequam de nouo concipiunt. Quandoque uero tonus ſolum uteri debilis, ac fibrarum eius, ipſarumque ualuularum membranoſarum in cryptis uteri expanſarum et placentam ſuſtinentium, laxitas, ab humore ſeroſo atque mucoſo dependens, abortum ſine alia cauſa externa excitat, unde *Hippocrates L. V. aph.* 45. *Quaecunque Corpore bene conſtituto, bimeſtres atque etiam trimeſtres abortiunt, nulla incidente abortionis cauſa, his ſane cotyledones muco abundant, eoque fit, ut prae grauita-*

te foetus potentes eſſe non poſſint, ſed disrumpantur. Tunc autem aromatica et balſamica, tonum uteri roborantia, optima ſunt abortus prophylactica, quae e contrario ſubiectis calidioribus et cholericis ad haemorrhagias uteri procliuioribus potius nocent, ac abortum iis concitare aut promouere poſſunt.

Theſ. II.

Partus difficilis. Appropinquante partus naturalis tempore, foetu perfecto atque bene conſtituto et uegeto, idem exitum ſibi ipſi parat, et premendo orificium uteri internum, ac pedibus uerſus fundum calcitrando, illum ad ſui excluſionem ſtimulat. At enim uero, multa hic ſaepiſſime adſunt obſtacula, ſiue a parte matris, ſiue foetus, ſiue utriusque, quae partum difficilem reddunt. Non in omnes partus difficilis cauſas inquirere animus eſt, annotabimus hic ſaltem uitia uteri ac uiarum genitalium, quibus foetui ad exitum tendenti, moleſtia creatur, aut uia penitus intercluditur. Sic uteri culpa partus laborioſus redditur uel plane impeditur, quando ille ob nimiam relaxationem, aut tonum debilitatum, aut tumo-

tumores, ſcirrhos, inflammationem aut abſceſſum, non rite ſtringitur, ac munere ſuo in expulſione foetus, uti par eſt, non fungitur, aut, ubi orificium eius internum, nimis conſtrictum et anguſtum, aut tumore uel cicatrice impeditum, dilatationem ſufficientem renuit, uel, ubi totus uterus uitioſe conformatus, praue ſitus, aut ob laeſionem ligamentorum ad prolapſum pronus, debitae foetus directioni obeſt. Sed licet uterus et orificium eius nullo uitio laboret, foetusque hoc dilatato, iam tum in partus uiis haereat, non raro tamen oſſium pubis anguſtia, uaginae ipſius ſiccitas nimia et adſtrictio, aut compreſſio, aut plane occluſio eius, per tumorem ſiue membranam, aut uitioſa ipſius conformatio partum impedit, quibus uitiis, niſi medela afferri poteſt, partus fieri nequit. Meretur hic recenſeri caſus rariſſimus pariter ac curioſiſſimus in *Transact. Philoſ. Soc. Reg. Britann. Anno* 1723. *menſ.* 8. *n.* 379. annotatus, cuius hiſtoriam non ingratam lectori futuram autumamus. In Comitatu nimirum Cornubiae, prope oppidum Fowye, mulier 23. annorum, adeo uitioſa organorum genitalium externorum conformatione praedita fuit, ut ad matrimonium inepta plane iudicaretur. Loco umbilici enim maſſa ſpongioſa apparuit, magnitudine oui gallinacei, tres digitos longa, ex cu-

ius

ius duobus foraminulis, urina, nullam aliam uiam inueniens, transſudauit. Sub hac excreſcentia ad diſtantiam palmae minoris, orificium longitudine unciam unam, latitudine transuerſum digitum aequans, indicem uix admiſit et tamen perſtrinxit, qua uia menſes a pubertate fluxerunt, unde eum aditum eſſe ad uaginam et uterum, innotuit. Ad eandem fere diſtantiam ab hoc, aliud orificium, iſto minus, apparuit, quod cum inteſtino recto communicauit, uti ex fecibus tenuioribus exeuntibus patuit. Ab hoc Pſeudoano uerus, unciis quinque uel ſex, loco pudendis conſueto extitit. Hunc in modum conformata ualetudine ſatis bona uſa eſt uirgo, ſed aeterna uirginitate eandem fruituram concluſerunt omnes, quibus res cognita fuit. Hanc tamen nauta, cui triplex aes circa pectus fuit, uidit, amauit, duxit et non multo poſt impraegnauit, ſed accedente partus tempore, hic alia ratione peragi non potuit, niſi poſtquam iſthmus, inter orificium uaginae et pſeudoani interiacens, et membrana craſſa ac ualida, intus transuerſe locata, diſſecarentur. Ita foemina, conuulſionibus iam tum afflicta, e mortis faucibus erepta, ac puella uiua in lucem edita eſt. Integram hiſtoriam cum Icone typis impreſſa, cum omnibus circumſtantiis relatam *loc. cit.* uidere licet.

Theſ.

Theſ. III.

Concurrunt non raro, partu inſtante, tales circumſtantiae, ac inſuperabilia obſtacula, eundem inhibentia, quibus alia ratione occurrere non poſſumus, niſi adhibita ſectione, quae Caeſarea uocatur. *Partus penitus impediti cura per Sectionem Caeſaream.* Illa uero tum demum in auxilium uocari ſolet, quando foetus plane extra uterum conſtitutus, et in tuba conceptus, uel ubi partus uiae ita occluſae, ut foetus nulla alia ratione educi queat. Eaque nihil periculi infert, ubi, matre mortua, foetus in corpore eius adhuc uiuere ſentitur, aut ſaltem praeſumitur. Ideoque impietatis et homicidii merito accuſandi ſunt illi, qui immatura miſericordia ducti, ſectionem foeminarum in partu mortuarum denegant, quia foetus, poſt mortem matris ad aliquod tempus non raro in uita ſuperſtites, ita ſaepius ſaluari poſſent, qui in utero, ob defectum manus auxiliatricis, tandem extinguuntur: At longe difficilior atque periculoſior eſt operatio iſta, ubi, matre adhuc uiuente, et neceſſitate, ob partum per ordinariam uiam nulla ratione ſperandum, urgente, apertio non tantum abdominis, ſed uteri ipſius inſtitui, eoque ipſo foetus, ſiue uiuus adhuc, ſiue iam tum mortuus, educi debet. Quicunque ſtructuram uteri grauidi, ex ſinubus innumeris atque ampliſſimis inter ſe communicantibus, quorum quidam digiti craſſitiem excedunt, conflatam, qualem figura noſtra

 exhi-

exhibet, attentius conſiderat, uix ſibi imaginari poterit, illum absque metu haemorrhagiae lethalis perſcindi poſſe. Mirum propterea non eſt, quosdam Medicos celebriores eandem Operationem, in matre uiuente, penitus damnaſſe, quos inter *Rolfinckius*, quia eam ſemel infauſto ſucceſſu aggreſſus eſt, *Diſſ. Anat. L. I. c.* 13. *illam nunquam tentandam ſuadet, ne, quam mors perimere decreuit, Medici manu ſublatam rumor increbeſcat*, cum quo etiam, *van Horne Microtechn. p.* 170. aliique conſentiunt. Iſtam tamen non ſemper funeſtam eſſe, docent exempla quam plurima feliciter peracta, quale in *Magnif. Parent. Diſſertatione de Partu Caeſareo* uideri poteſt, ubi quoque plura ab Auctoribus allata recenſentur. Sed ad illam non niſi in ſumma neceſſitate, ubi omnia irrita ſunt remedia, ac foetus eductio per uiam naturalem penitus nulla ratione peragi poteſt, accedendum eſt, quia Iudice *Cicerone* L. 1. *de officiis, ad urendum & ſecandum Medici raro, inuitique ueniunt, nec unquam, niſi neceſſario, ſi nulla reperiatur alia Medicina.* Opus praeterea eſt, ut ea, debita cum circumſpectione, ac obſeruatis omnibus cautelis, *Diſſertatione ſupra citata* expoſitis, ſuſcipiatur, ne conſcientia laedatur, ac famae macula inuratur.

Theſ. IV.

Secundinarum retentio.

Quamuis autem in partu naturaliter et debite per-

peracto, foetus feliciter prodeat, noua tamen ſubinde oritur difficultas circa partum ſecundarium, ſeu excretionem ſecundinarum. Cauſa huius rei eſt, quoniam placenta interdum firmius, ac par eſt, cum utero cohaeret, adeoque difficulter ab eo ſecedit, quod falſo dicitur a uulgo, die Affter ſey angewachſen/ quia haec ſemper per naturam utero adhaeret. Haec tamen tenax cohaeſio non a firmiori uaſorum uteri cum uaſis placentae coalitione pendet, uti quidam autumant, qui tamen, Iudice *Ruyſchio Obſ. XCVII.* maxime in eo falluntur, quemadmodum etiam ex iis, quae a nobis in parte priori huius Diſſertationis demonſtrata ſunt, eluceſcit, ſed plures omnino cauſae huc facere poſſunt. Inprimis accuſanda hic nobis uidetur in utero, ualuularum in cryptis uterinis expanſarum, placentam ſuſtinentium conſtrictio nimia, uel ſiccitas a quacunque cauſa inducta, aut placentae in iis haerentis induratio, uel ſolum a ſanguine craſſiori intus ſtagnante expanſio nimia, quam ob rem obſtetrices eas digito laedere ſolent, quia uel per lacerationem eius, uel reſecto ſolum funiculo umbilicali, effuſo ſanguine, illa flacceſcit, ac facilius ſecedit. Singularem arctae huius cohaeſionis cauſam ſaepiſſime in centrali funiculi umbilicalis in eam inſertione ſitam eſſe, *Idem l. c.* ſcite monet, quia tunc manum funiculum trahentem difficilius ſequitur. Si uero placenta, uiolentia adhibita, ab utero ſeparatur, idem hoc ipſo

 gra-

grauiter laeditur ac laceratur, uel plane cum ea extrahitur, aut pars ab illa diſrupta in cryptis uteri relinquitur, atque inflammationi, putredini, haemorrhagiis, molis, aliisque grauioribus Affectibus occaſio datur. Placenta quoque, niſi mox poſt Foetum exeat, orificio uteri interno rurſus coarctato, plures moleſtias in excluſione creare ſolet, quam foetus ipſe, inprimis ubi funiculus, poſt reſectionem a foetu, non ſatis munitus, intra uterum retroceſſerit, quia proprio motu, partum multum iuuante, deſtituitur.

Theſ. V.

Lochiorum fluxus morboſus.

Sequitur nunc fluxus Lochiorum, qui ex uariis admodum cauſis, modo nimius fit, modo imminuitur, aut plane ſupprimitur, uel uitioſus redditur, eoque ipſo maximum puerperis periculum ſaepe enaſcitur. Equidem huius beneficio impuritates, tempore geſtationis in utero collectae, expurgari debent, ac propterea a fluxu largiori non facile noxa timenda eſt, ut potius puerperae hoc ipſo a grauioribus malis praeſeruentur; tamen ſi ille modum excedat, cum praeſentaneo uitae periculo coniungitur. Supponit quippe iſte communiter grauiſſimam uteri laeſionem atque uulnerationem, ob uiolentam placentae ab utero ſeparationem, quo ipſo, ualuulae in cryptis cauernoſis expanſae, diſtenduntur, lacerantur, aut etiam particulae, a placenta lacerata cryptis cohae-

haerentes, in utero relinquuntur. Laeſis et diſruptis ualuulis cauernularum membranaceis, nihil eſt, quod ſanguinis, in uteri ſinubus reſtitantis, effluxum moderari queat, ut adeo purpura uitalis, in tanta copia ad uterum grauidum affluens, una et ſemel cum impetu effundatur. Quodſi praeterea particulae a placenta, ſiue diſruptione et laceratione, ſiue etiam putredine ſecedentes, in uteri cryptis ſubſiſtant, hae non tantum omnimodam uteri conſtrictionem atque oſculorum apertorum coarctationem inhibent, ſed praeterea, irritando continuo uteri ſubſtantiam neruoſam, aut putredinem eidem communicando, effuſiones tales ſanguinis periculoſas inducunt. Monent propterea Medici, ut placenta ſemper accurate examinetur, utrum illa integra ac inuiolata, an uero lacerata aut putrida ſit, ut malis exinde imminentibus in tempore occurri queat. Fluxus e contrario Lochiorum ſuppreſſus, utut adeo periculoſus in principio non appareat, indeque etiam ab aegris et adſtantibus quam ſaepiſſime negligatur, non leuiora tamen mala inferre poteſt. Rariſſima ſunt exempla earum, quae fluxu hoc ſubſiſtente nihil damni ex eo acceperunt, quale refert *Bonetus in Med. Septentr. Part. II. Sect. VIII. Obſ. I.* foeminae, quae tam in coelibatu, quam in matrimonio, licet trium filiorum ſanorum mater, nec ante, nec in, nec poſt partum, menſes aut Lo-

chia paſſa eſt. At plerumque retentionem Lochiorum ſequuntur dolores uehementes, paſſiones hyſtericae, Lipothymiae, Conuulſiones, febres continuae et putridae, purpuratae ac non raro mors ipſa, uel ſi hanc effugerint, foeminae inflationes abdominis, cachexiam aliaque mala reportant. Variae eaeque diuerſiſſimae fluxus lochiorum ſuppreſſi cauſae ſunt, quas tamen in ſequenti theſi examinabimus, quia inde maxime dolores poſt partum dependent grauiſſimi, ad quas in cura dolorum reſpicere fas eſt.

Theſ. VI.

Dolores poſt partum.

Dolores poſt partum originem trahunt ab irritatione ſubſtantiae uteri neruoſae, quando hic conſtrictione fibrarum ſuarum ad naturalem ſuam coarctationem tendit, eoque ipſo ſanguinem, in ſinubus reſtitantem, per patentes Lochiorum uias expellere conatur: hic uero craſſitie atque uiſciditate, interdum etiam acrimonia, aut ſolum, quia, ob orificia uteri occluſa et impedita, exitum non inuenit, huic preſſioni reſiſtit, unde nerui uterini uehementer laceſſuntur, ac triſtem illam ſenſationem cerebro communicant. Patet hoc ex eo, quia primiparae, integro adhuc tono uteri gaudentes, leuisſimos uel plane nullos poſt partum experiuntur dolores, qui uero, propter ſubſtantiam uteri muſculo-

ſam, iteratis ingrauidationibus magis extenſam, tonumque hoc ipſo imminutum, eo grauiores euadunt, quo pluries foeminae pariunt. Tormina iſta exacerbantur et acerbiora ſunt, quando ſanguis uiſcidus, mucoſus et flatulentus in cachecticis preſſioni uteri difficulter cedit, aut ſimul acris in ſcorbuticis genus neruoſum ſtimulat, aut etiam in uteri Inflammatione imminente uel praeſente, grumeſcendo in ſinubus uterinis ſtagnat, unde poſt mortem ſectione inſtituta, uterus grumis plenus inuentus eſt, uti ex *Hollerii Obſeru. ad Conſilia curandi* §. 8. recenſet *Bonetus Sepulcr. Tom. II. L. III. Sect. XXXVIII. Obſ. XIII.* Singularem quoque retentionis Lochiorum cauſam *Idem l. c. Obſ. XI.* refert, nempe rupturam ligamentorum uteri in partu, forte autem in pleuritidem potius et febrem conjunctam culpa purgationis ſuppreſſae eſt rejicienda. Nullum tamen eſt dubium, ligamentorum nimiam extenſionem aut rupturam fluxui debito obeſſe poſſe, quia hoc ipſo uteri, fulcimento deſtituti, conſtrictio difficilior redditur. Multo magis fluxus Lochiorum deficit, quando utero in partu rupto, ſanguis e ſinubus in cauitatem abdominis erumpit, qualia exempla uteri, in partu difficili disrupti, apud Auctores paſſim occurrunt, uti uidere eſt apud *Bonet. l. c.* Hoc uero caſu nihil auxilii ſupereſt, ſed aegrae ob uteri ſphacelationem moriuntur.

Theſ.

Theſ. VII.

Concluſio et utilitas huius tractationis.

Plura quidem ſunt mala, quae uteri grauidi culpa, tam ante, quam in, et poſt, partum mulieres inuadunt, quorum tamen ratio et fundamentum ex hactenus dictis facile patet. Structura enim uteri ſinuoſa atque cryptarum internarum conformatio, luci a nobis expoſita, inſignis utilitatis eſt, ad fluxus menſium atque lochiorum tam naturalis, quam praeternaturalis, ac reliquorum omnium morborum uterinorum, rationem penitius intelligendam. Spongioſam quidem uteri ſubſtantiam omnes hactenus agnouerunt, eamque iam tum *Graafius* loc. cit. deſcripſit ac delineauit, ſed quia foraminula in utero diſſecto conſpicua nihil aliud, quam uaſa per medium ſecta eſſe, addit, iudice *Morgagni loc. cit.* ſinus quidem ſe uidiſſe oſtendit, peculiarem tamen ſinuum horum naturam non uidetur agnouiſſe. Illam etiam a nemine adeo clare deſcriptam delineatamque eſſe nouimus, ac a nobis in figura noſtra ac praeſenti tractatione factum eſt. Multo minus orificiorum, menſes et lochia fundentium, ſeu cryptarum fabricam anfractuoſam et ualuuloſam, ullus Anatomicorum, quantum quidem cognitum nobis eſt, obſeruauit. Tantum de utero grauido, atque affectibus, ab eo in ſexu ſequiori dependentibus, commentari in praeſenti uoluimus.

(o)